

חולין דף י"ח

שוחט שלא מדאה סכינו לחכם

אמר רב הונא, שוחט שלא הראה סכינו לחכם, מטילים עליו חרם! ורבא אמר,

מעבירים אותו מאומנותו שלא ימכור בשר עוד, ומכרוזים על בשרו כטרפה! ואומרת הגמרא שאינם חולקים, שאם נמצאת סכינו יפה מנדים אותו שהחציף פניו ופגע בכבוד הרב, וכשלא נמצאת סכינו יפה מעבירים אותו משחיטה. רבינא אמר, כשסכינו לא נמצאת יפה, קונסים אותו יותר, שאפילו לעובד כוכבים לא ימכור.

לא הראה ונמצאת כשרה

מביאה הגמרא מעשה, בשוחט אחד שלא

הראה סכינו לפני רבא בר חיננא, נידהו

והעבירו מתפקידו, והכריזו על בשרו כטרפה. שלשיטתו אף אם נמצאת סכינו יפה קונסים אותו כך. נקלעו מר זוטרא ורב אשי לאותו מקום, ובקש מהם שיעיינו בעניין הטבח הזה למצאו לו זכות, כיון יש לו בנים קטנים שצריך לזונם. בדק רב אשי את סכינו ומצאו כשר, והכשירו. שאלו מר זוטרא, האם אינו חושש לסתור את מה שרבא בר חיננא העבירו? אמר לו, כיון שבקש ממנו למצוא לו זכות, אנו עשינו שליחותו ואיננו צריכים לחזור ולהימלך בו.

אמר רבה בר הונא, שן שנתלש עם הלחי, וצפורן תלושה, מותר לשחוט בה לכתחלה. שואלת הגמרא, והרי אנו שנינו במשנתנו חוץ ממגל קציר והמגירה והשינים והצפורן מפני שהם חונקים? עונה הגמרא, בשן יש לחלק שבשן אחת כשר לשחוט בה¹⁴⁹, ובשני שיניים אסור כיון שיש רווח ביניהם הדומה לפגימה בסכין. ובצפורן יש לחלק בין תלושה שכשר לשחוט בה, לבין מחוברת שאסורה כרבי הפוסל במחובר.

משנה

השוחט במגל קציר בדרך הליכתה, בית שמאי פוסלים ובית הלל מכשירים שאינה קורעת מפני שראשיה כפופים מאד. ואם החליקו שיניה, הרי היא כסכין.

149 ואע"ג שאין בה רוחב הרי קמ"ל שכשהולך והביא אפילו סכין כל שהוא כשרה

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, בית הלל הכשירו שחיטה במגל קציר רק לטהרה מידי נבילה, אבל באכילה אסורה. אפשר לדיק כך ממה ששנינו פוסלין ומכשירין, ולא אוסרין ומתירין השייך לענין אכילה. שואלת הגמרא, והרי היה לומר מטמאין ומטהרין? אלא שלשון 'פוסלין' ו'מכשירין' ו'אוסרין' ו'מתירין' הוא אותו הלשון, ואין דיוק ממשנתנו למה שאמר רבי יוחנן¹⁵⁰.

משנה

דין 'הגרמה'

השוחט בטבעת גדולה שהיא מקום השחיטה, אם שייר כלשהו על פני כולה לצד הראש ולא הטה את הסכין לצד הראש ולא חתך מחוץ הטבעת, שחיטתו כשרה. אבל אם הטה את הסכין מחוץ לטבעת לפני שגמר לחתוך את כולה, אף על פי שנשחט רוב הקנה במקום שחיטה, היא 'הגרמה' שנאמרה למשה מסיני הפוסלת בשחיטה. רבי יוסי ברבי יהודה אומר, אם חתך רוב הקנה בתוך הטבעת ובמיעוטה הגרים ויצא ממנו לצד הראש וגמר השחיטה למעלה הימנה כשרה, הואיל ורוב הקנה נשחט במקומו¹⁵¹.

גמרא

שיטת רבי יוסי ברבי יהודה בשאר טבעות
אמרו רב ושמואל, הלכה כרבי יוסי ברבי יהודה שרובא ככולה. ואף רבי יוסי ברבי יהודה לא אמר אלא כששחט בטבעת הגדולה, כיון שהיא מקיפה את כל הקנה. אבל אם חתך בשאר טבעות את רוב הטבעת, אין אומרים 'רובא ככולה' כיון שאין הטבעת מקיפה את כל הקנה. שואלת הגמרא, והרי שנינו בברייתא, רבי יוסי ברבי יהודה אומר¹⁵², השוחט בשאר טבעות כל הקנה או רוב חללו, אף על פי שאין הטבעות מקיפות את כל הקנה, הואיל ומקיפות את רוב הקנה גם בזה אומרים 'רובא ככולה' ושחיטתו

150 ומ"מ מה שאמר רבי יוחנן קיים, שכן למד זאת מרבו. רש"י.

151 וי"מ בכל הטבעות יש דין הגרמה, וכיון שהתחיל לשחוט בתוך הטבעת, לחכמים צריך שיגמור כל השחיטה בתוכה, ולרבי יוסי את רובה. אולם רש"י דוחה שאין נחלקו אלא בטבעת הגדולה. עיי"ש. ומביא פירוש שלישי: שאם שחט בשאר טבעות רוב כל חלל הקנה והגרים – מודה שהיא פסולה: גזירה רוב הקנה אטו רוב הטבעות שאינו רוב הקנה. ודוחה גם פירוש זה. ומסיים רש"י: ולשון ראשון נראה לי, ואין כאן מכשול להחליף ההלכה: שהרי ההכה לא כמותם אלא כרבי חנינא בן אנטונינוס.

כשרה. ולחכמים המגרים בשחיטה פסול, ואפילו שחט רוב בתוך הטבעת. העיד רבי חנינא בן אנטיגנוס על מוגרמת שהיא כשרה אפילו שחט כולה למעלה מן הטבעת הגדולה¹⁵³. הרי שנחלקו בשאר טבעות? אמר רב יוסף, רבי יוסי בר יהודה אמר שני דברים: א. שבטבעת הגדולה כששחט רובא במקומה אף אם אחר כך יצא כשרה. ב. בכל הטבעות שחיטת רוב טבעת כשרה. רב ושמואל סברו כמוהו לעניין 'רובא ככולה' בשחיטת הטבעת הגדולה, ונחלקו עליו שאין אומרים כן גם בשאר הטבעות. וכך יש לפרש את מה שאמרו: הלכה כמותו בטבעת הגדולה, ואין הלכה כמותו בשאר טבעות.

רב יוסף למד מרב יהודה ודייק בשמועותיו
 כשרבי זירא עלה לארץ ישראל, אכל בשר בהמה שנשחטה בשאר הטבעות, שלשיטת רב ושמואל נחשב 'הגרמה' כיון שאין זה מקום שחיטה. אמרו לו, האם אינך ממקומם של רב ושמואל? שאלם, ומי אמר שכך סוברים רב ושמואל? אמרו לו, כך העמיד יוסף בר חייא את דברם. אמר, יוסף בר חייא למד מרבים, ושמא שמע דבר מפי אחר שלא דקדק בדברים כמו שנאמרו. שמע רב יוסף, והקפיד. אמר, האם למדתי מרבים, הרי למדתי מרב יהודה, שאם היו אומרים לו שמועה והאומרה שכח ממי שמעה, היה שונה רב יהודה בשמועותו: 'קבלתיה מפי פלוני, וספק היה בידו אם מפלוני קבלה או מפלוני קבלה'. שכך אמר רב יהודה, אמר לי רבי ירמיה בר אבא שמועה שהיה לו ספק אם היא משמו של רב או משמו של שמואל, בכור שנפל בו מום מובהק ואין שם מומחה, שלשה הדיוטות מתירים לשוחטו במדינה¹⁵⁴.

שואלת הגמרא, כיצד אכל רבי זירא מבשר זה, הרי שנינו שהבא למקום חדש, נותנים עליו חומרי המקום שיצא משם וחומרי המקום שהלך לשם? אמר אביי, הלכה זו נאמרה כשהולך ממקום למקום בבבל או מארץ ישראל לארץ ישראל או מארץ ישראל לבבל, אבל היוצא מבבל לארץ ישראל כיון שבני בבל כפופים לבני ארץ ישראל, כגון בקידוש

מבבל לארץ ישראל או מי שאין דעתו לחזור אינו נוהג כחומרות מקום שיצא

153 ומה שנאמר 'הגרמה הלכה למשה מסיני' משיפוע כובע ולמעלה, כדלקמן (יט.). רש"י.

154 דקימ"ל (בכורות כת). אפילו מום הגלוי צריך להראות לחכם. רש"י.

החודש ועיבור השנה¹⁵⁵, אין צריכים לנהוג אלא כבני ארץ ישראל. רב אשי אמר, אפילו מבבל לארץ ישראל חייבים לנהוג כבבל, אולם כל זה אם דעתו לחזור, ורבי זירא לא היה בדעתו לחזור.

אמר אביי לרב יוסף, והרי אמרו החכמים שבאו ממחוזא, אמר רבי זירא משמו של רב נחמן, שחיטה בכל הטבעות כשרה, ואפילו שלרב ושמואל היא פסולה. ואם כן, מדוע בבל נוהגים לאסור? אמר לו, כל מקום הולך אחר מנהגו, יש שנהגו כרב ושמואל, ויש שלא נהגו כמותם.

רבי שמעון בן לקיש הכשיר שחיטה מעל הטבעת העליונה שדומה לכובע. קרא עליו רבי יוחנן 'גיסא גיסא', כלומר שהכשיר יותר מדאי, כיון שאין כשר אפילו לרבי חנינא אלא ממקום שחידודו מתחיל לעלות.

אמר רב פפי משמו של רבא, אם פגע בשחיטה ב'חיטי' המונחים על הקנה אצל הכובע, טרפה. הסתפקו חכמי הישיבה, האם הכוונה במה שפסלו כשפגע, זה כשנגע בהם, וכפי שנאמר: "ויפגע בו וימת?" או הכוונה שפגע ולא נגע, וכפי שמצינו בכתוב: "ויפגעו בו מלאכי אלקים?" ונשאר הגמרא בשאלה.

מביאה הגמרא שנחלקו במקרה ששחט

שחט במקום 'חיטי'

במקום ה'חיטי'¹⁵⁶, רב פפא משמו של רבא אמר כשרה. אמר רב אמימר בר מר ינוקא, כשהייתי לפני רבי חייא בנו של רב אויא, אמר לי: שייר בחיטי כשרה. אמר רבינא לרב אשי, אמר לי רב שמן מסוברא, פעם הזדמן מר זוטרא למקומנו, ודרש 'שייר בחיטי כשרה'. מר בר רב אשי אמר, פגע בחיטי כשרה שייר בחיטי טרפה. ולהלכה אומרת הגמרא: קודם שיתחיל הכובע לשפע ולעלות כשרה, משם ולהלן טרפה. ויוצא שפסקו כשיטות ש'שייר בחיטי' כשרה.

רב נחמן הכשיר שחיטה שנעשתה משיפוי

שחיטה שנעשתה משיפוי כובע ולמטה

כובע ולמטה. שאל רב חנן בר רב קטינא את רב נחמן, הרי אפילו רבי יוסי לא התיר אלא אם רוב השחיטה נעשתה בתוך הטבעת, אבל משיפוי כובע ולמטה שכולה למעלה מהטבעת

155 ובדיני קנסות, שאין סמיכה בבבל. רש"י.

156 הניח מקצת לצד ורואש ומקצת לצד הקנה כגון שחתכו, דהיינו 'פגע ונגע'. רש"י.

הגדולה מודה שפסולה? אמר לו¹⁵⁷, לא כרבנן שמעתי ולא כרבי יוסי שמעתי, אלא שמעי מה שאמר רבי חייא בר אבא בשם רבי יוחנן, ויש שאמרו שרבי אבא בר זבדא אמר בשם רבי חנינא, ויש שאמרו שרבי יעקב בר אידי אמר בשם רבי יהושע בן לוי, ששחיטה כשרה גם מעלה מן הטבעת, ובלבד שיהא משיפוי כובע ולמטה¹⁵⁸.

157 בפירוש א' פירש"י: 'אבא לא חילק ידענא' – לא כרבנן שמעתי דמיירי במחלק טבעת לשנים, 'ולא בילק ידענא' – ולא כרבי יוסי שמעתי דמיירי במבלק הסימנין. ובפירוש ב' כתב שיש ראייה מפרק 'חלק' שזה לישנא בעלמא.

158 ואמוראים אלו סמכו על רבי חנינא בן אנטיגנוס שחלק על רבנן ורבי יוסי. רש"י.

